

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

8 An pœnam vnus alterum ferre iustum sit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

partatur præter præmissum intellectum, opinor ex ea non nulli, quæ absque vlla controuersia iure Casareo statuta sunt, & aliqua ex parte comprobata, Regia l. 4. tit. 11. part. 4. inquit, cum adscripta sit titulo generali, de verbor. signif. & tandem viri doctissimi, qui eam ex Pandectarum legibus deduxerunt, secuti sunt interpretationem veterum ignorandi, qui vt meminit gl. in l. si possessor. ff. de relig. & sumpt. opinati sunt, viro & vxore, simul extinctis præsumendum esse, feminam præmortuam fuisse, quod non est omnino admittendum.

CAPVT VIII.

An iustum sit, lege vel statuto aliquem ob alterius culpam puniri.

S Y M M A R I A.

- 1. Poenam vnus alter ferre non debet: & ibidem quinquæ traduntur conditiones, quibus constat, quando diuino, vel humano iudicio, quis ob alterius culpam absque crimini labe puniatur.
- 2. Ob primam læsæ maiestatis humanæ, sicut & diuinæ, nepotes delinquentis afficiuntur poena qua per legem filius iustitia est.
- 3. Filij illegitimi etiam continentur sub legibus punientibus delinquentium filios.
- 4. Filij hereticorum non puniuntur in hoc, quod præiuratur beneficiis ecclesiasticis, tam obnoxii tempore commissi crimini.
- 5. Poena per canones & leges iudicium filij hereticorum, etiam est completitur qui ante crimen nati fuerit.
- 6. Examinatur & examinator Gratiani locus in e non imputantur. l. 9. q. 4. de iur. iudic. vel lege, quamuis innocens non possit poena corporis puniri ob crimen alterius, potest tamen poena pecuniaria, & imbi an potest puniri solvere pecuniariam poenam, qua filius multatur.
- 7. Examinatur gloss cum homo 23. q. 3.
- 8. Quare inueneritatem ferri non possit excommunicatio, & ibi intellectus cap. Romana. S. in vniuersitate de sentent. excom. in 6.
- 9. Ecclesiastico interdico plerumque subiciuntur innocentes ob alterius culpam.

Uterque in controuersiam incidit quæstio, qua de iustitia legum dubitatur, præsertim earum que poenam innocentem alterius culpam & crimen infligunt. Nam eas innocens esse probatur Ezech. cap. 18. Anima, inquit, quæ peccauerit, ipsa morietur, filius non portabit iniquitatem patris, & pater non portabit iniquitatem filij, iustitia iusti super eum erit, & impietas impij super eum, c. Iudæi, c. iam itaque c. 1. & 2. q. 4. ex August. ad Vincent. Epist. 48. hoc idem constat ex Ierem. ff. de penis. Et præterea, quia poena sequitur criminis auctorem l. sancimus. C. de penis. c. 2. cap. de cons. c. quæsiuit de his que sunt a maior. part. cap. & cap. Roman. in fine de sentent. excom. l. 2. in filijs ff. de deution l. lege duodecim tabularum. C. de legat. hæret. etæque ratio à iure naturali procedit, cum criminis poena culpam necessario præmittat, alioqui poena non esset imo potius iniuria, quæ rationi naturali minime conuenit deinde innocentes puniri, occidi, aut verberari à iustitia alienum est l. absentem. ff. de penis. quibus & alijs, que passim adducuntur, constat leges istas iniustas esse. ex aduerso non desunt sacri eloquij testimonia, que suadere videantur leges has non esse ab instituto diuino alienas, & frequenter leges statuuntur, quibus ob aliena crimina innocentes puniuntur, nec possunt vlla iusta ratione improbari, quippe quæ Reipub. conueniant omnino, & ideo distinctum aliquor subiecta adserctiones, quor harum constitutionum iustitia manifestata sit, commemorans auctoritates, quibus dubium istud solet dissolui.

Prima, quamvis ex lege iustitia absque culpa, & cautela nemo sit puniendus, quandoque tamen ex causa, etiam absque culpa, à diuino & humano iudicio poena infertur. cap. quomodo frequenter. S. si vero. vi. lit. non contestat. tex. & ibi gl. cap. reuocantes. 2. dist. & in c. antiqua. de priuileg. gl. Communiter recepta in c. 2. de consuet. Sic Leuit. c. 20. interprete Augustino: pecus licet ratione careat, & à culpa immune sit, suspēditur cum ipsa femina, quæ se ei commiscuit, ne tali flagitio contaminatum indignam refricet facti memoriam. c. mulier. 13. qu. 7. cuius post alios meminit Ias. in l. furiosum. C. qui testam. facere possunt. numer. 10. lib. 2. tit. 21. par. 7. Guid. Pap. q. 328. quod in loco citat legem illam Exod. c. 21. si animal hominem occiderit, lapidibus obruatur, & addit seipsum vidisse animal quoddam furca suspensum, eo quod puerum quandam occidisset. Olim sane apud Athenienses ex Draconis legibus non homines solummodo, sed & animantes alię, atque etiã inanimata cadis perpetrare iudiciũ subire tenebatur, eaq; accu-

satio aduersus animalia ratione carentia, & inanimata in Prytæo iudicabatur, vt inquit Demonithenes in oratione aduersus Aristocratem. Quod & ex eo adnotauit Budeus in l. aut facta. S. enonius. ff. de penis. Quibus mire cõuenit, quod scriptum est Genes. c. 9. Sed & hoc apud nos minime seruatur, omittitur etenim hec punitio animalis, quod sensu rationali caret culpaque, vbi non est causa maxima id agendi propter delicti immanitatem. Sic sane paulo post plures adducemus humanas leges, quibus absque culpa poenam inferunt ratione criminis commisi ipsi legumlatores, iusta tamẽ causa moti ad hæc est etiam tex. opti. in c. ecclesia. que pactione 1. q. 4.

Secunda, quandoque ex causis humano iudicio occultis & latentibus, Deus optimus maximus ob alterius culpam innocentes temporali poena bonorum, & corporis afficere dignatur, quod manifestissime constat Exod. cap. 20. Ego inquit, sum Deus Zelotes, visitans iniquitatem patrum in filios, vsque ad tertiam & quartam generationem. Hic vero locus etfi varie intelligatur ab Augustino, & alijs, cap. homini 1. q. 4. tamen hanc conclusionem probat, si veram verborũ significationem penitemus, siquidẽ visitare Deum cuiuspiam iniquitatem, idem est, quod eam punire. Sic Dominus per David Prophetam Psal. 88. dixit, si iustitias meas prophauerint, & mandata mea non custodierint, visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Eadem ratione constat, quod puer Davidis natus ex illi cito coitu ob parentis crimen à Deo extinctus est, Reg. 2. cap. 12. & præterea paruuli Gomorrhæ & Sodomæ, absque vilo proprio peccato simul cum adultis peccatoribus, igne consumpti fuere. Genes. cap. 19. sicuti & terra viuis deglutiuit, cum Dathan & Abiron, sine vlla criminis labe ob scelera parentum, diuina quidem vltione. Nume. cap. 17. facit text. celebris in capit. vergentis. S. nec huiusmodi de hære. & Iosue cap. 6. 4. Reg. cap. 5. & Genes. cap. 9, quibus autoritatibus opinionem istam probarunt diuus Augustinus, quæstio. 8. super Iosue. Alexand. Halensis 3. part. q. 41. membro 4. art. 1. Thomas 2. 2. q. 10. art. 4. Idem 1. 2. q. 87. art. vltim. Card. à Turre Cremata in cap. vndeunque. 56. disticti. Ioan. Arboribus lib. 6. Theosophia. c. 9. Alfonso à Cast. de iustia. hæret. puniunt. lib. 2. cap. 11. idem Plutarchus scribit lib. de sera uinibus vindicta.

Tertia, humana lex minime potest imitari iudiciũ diuinum, quo pro alterius culpis & criminibus innocentes, corporis poena afficiuntur. Tunc etenim licet hominibus, diuina iudicia imitari, quando ea ex manifestis causis procedunt: vbi ex occultis, nobisque latentibus diuinum iudicium instruitur, secus est, cū homines prorsus ignorent quid expediat, vnde nulla humana lege iuste, quacunq; ex causa corporis damno, & poena puniri poterint innocentes ob aliorum crimina. Ita sane scriptum est Deuteronom. c. 24. Non occidentur patres pro filiis, nec filij pro parentibus, sed vnusquisque pro peccato suo morietur. Exod. 23. in fontem, & iustum non occides. & expressim hanc sententiam adfuerant August. d. q. 8. Alex. Halensis, Thom. d. art. 4. Card. à Turre Cremata, Ioan. Arbor. Castr. & Plutarchus, paulo ante nuncupatum adducti. quamobrem satis iniuque à Casaribus in l. si quis. C. ad leg. Iul. Maiest. dictũ esse constat, imperatoria indulgentia, & lenitate se vitã concedere filiis eorũ, qui crimen læsæ maiestatis commiserint. Nam & seclusa Casarum mansuetudine, minime possent iuste ob parentum etiam grauissima scelera filij occidi, nec verberari. & licet Innocentissimus Pontifex in d. c. vergentis. huius Casareæ lenitatis meminerit, non probasse videtur, quod ipsi Casares semota lenitate, & indulgentia significauerunt.

Quarto, poterit sanctissimis ex causis & propter Reipub. vtilitatem, quo promptius & cautius à delictis & criminibus homines abstineant, humana lex filios, & nepotes poena bonorũ, aliaue simili afficere, atque ita passim legibus & canonicis definitum est, quemadmodũ statim latius probabimus, & in specie adnotarunt August. Dec. Thom. Alex. Halensis, Arbor. Alfonso à Castr. qui præcedentis opinionis auctores fuere, communique aut saltem omnium frequentiori sententia idem asseritur. sic etenim satis constat defendi humanas leges, humana iudicia, quibus innocetes ob aliorum crimina & peccata poenis temporalibus afficiuntur, quod not gl. in summa 1. q. 4. & ibi Dd. gloss. & ibi Card. à Turre Cremata in d. c. vndeunque.

Quinta, poena æterna, aut temporali, quæ spiritualis sit, nunquam diuino iudicio puniti fuerunt, nec punientur innocentes ob alterius culpam, nec poterunt, humana lege puniri

puniri hoc constat ex ipsius iustitiæ diuinæ ratione, secundum August. d. q. 8. & in Epist. 75. ad Auxilium Episc. cap. non imparatur. vbi glof. & in Summa 1. q. 4. & in d. cap. vnde cum 2. vbi Card. Tho. 2. q. 108. art. 4. & 1. q. 87. art. vltim. Ioan. Arbor. & Cast. in dictis locis quorum Opinio Receptissima omnino est. Spirituale pœnam hic intelligi non quamcunque ecclesiasticam, canonicamve, qualis est irregularitas, nam hæc non est spiritualis pœna, quicquid dixerit gl. in d. Summa. q. 4. sed eam, inquam, quæ sit amissio iuris ad gloriam suscipiendam, aut ipsius gloriæ, eorumve, quæ ad animæ salutem maxime necessaria sunt priuationem, ex mente Thomæ & aliorum, qui rem istam diligenter tractauerunt. Ex his vero, quæ premiffimus plura constant, quorum ratio ab his deducitur, & manifestam reddit huius questionis resolutionem.

Primum, hinc conciliantur diuini eloquij testimonia, quæ frequenter vti pugnantia in disputationem istam adducuntur. Nam Exod. 20. probatur, iuste ob culpam parentum filios innocentes puniri. & tamen Ezech. cap. 18. diuina maiestas per Prophetam inquit, anima, quæ peccauerit ipsa morietur, & filius non portabit iniquitatem patris. quo in loco scribit post alia Hieronymus hæc quidem: Hoc interim de prouerbio, siue de parabola dixisse sufficit, quod lex & Propheta, Exod. & Ezech. imo & ipse Deus, qui & hic ibi locutus est, nequaquam in sententis discrepare videatur, aut hic corrigere, quod ibi male dixerit. Hæc tamen Hieronym. in hunc plane sensum, vt omnino aliqua æquissima, & propria interpretatione oporteat ita hæc sacræ scripturæ loca ad concordiam deducere, quod minime contraria videantur, cum idem vtriusque testimonij author nequaquam discrepare videatur. Imo idem docere, nec itidem videatur hic corrigere, quod prius male dixerat, vnde aperte doctissimus & sanctissimus vir sensit, non esse vilo pacto dicendum, quod Ezech. c. 18. Deus correxerit, quod prius Exod. 20. male dixerat. Sic profecto Hieronymi verba sunt intelligenda tamen si viri altoqui doctrina, & eruditione insignes opinentur, diuum Hieronymum in hunc modum locutum sub disunctione existimasse, Deum Ezechiel. cap. 18. corrigere, quod Exod. cap. 20. male dixerat, siquidem hic sensus profusus alienus est à viro pietate & religione Christiana peccelibri. Erit igitur necessariū inquirere, & examinare vtriusque loci interpretationem. Primo quidem dici non potest verba Ezechielis esse intelligenda de pœna æterna, aut spirituali, verba vero Exodi de temporali, secundum Augustinum & alios, quorum superius mentionem fecimus. Secundo, Exodi locus referri potest ad iudiciū diuinum. Alter autem ad iudiciū humanum iuxta ea quæ modo diximus. quod vero Hieronymus scribit, puniri quandoque filios propter parentum scelera, eo quod in his perpetratis filij parentes imitentur, & ita intelligi posse Exod. locum, idemque probant Nicolaus Lyranus d. cap. 20. D. Thomas d. art. 4. & vlt. minime placet, tunc etenim filius punitur propter propriū crimen, & culpā ab eo commissam, non ob crimina parentis, quam obrè ea interpretatio admittenda non est, quemadmodum eleganter probat Alfonso d. Castr. lib. 2. de iusta hæret. punit. cap. 10. etiam si Plutarchus de fera numinis vindicta agens scripserit, Deum punire filios imitatores scelerum parentum, successores quidem in prauitatis supplicio, sicut in hereditatis ere alieno.

Secundo infertur, iustissime diuū Ambrosium Casarem Theodosium inculcasse, eo quod milite quodā furentis populi impetu apud Theffalonicam occiso, ipse iussit populū, vt quisque obuius esset, obrutari. potuit enim Casar milites occisores gladio vltore punire, inique tamen etiam ex causa seditionis, iussit innocentes occidi. cap. cum apud Theffalonicam. 11. q. 3. Diuus August. lib. 5. de ciuitate Dei. cap. 26. Ruffin. lib. ecclesiast. Histo. 11. cap. 18. Theodo. lib. 5. cap. 17. & sequent. Sozomen. lib. 7. c. 24. Cassiod. lib. 9. Historia Tripartit. cap. 30. tamen si Theodosius clementi fuerit animo præditus, leueraque præcepta interdum dilatione modica mollebat, authore Paulo Diacono lib. 1. 3. text. in l. si vendicari. C. de panis. Cui adde quæ ex Suetonio in Tiberio cap. 75. & Cornelio Tacito lib. 3. tradit Cuiacius lib. 5. obseruat. cap. 9.

Tertio, ab eadem resolutione procedit, quod iure pontificio, & Casareo statutum est, nempe, vt filij & nepotes eorum, qui diuinam, vel humanam maiestatem laferint, infamia notentur, & indigni censentur, qui obtinere valeant officia & beneficia ecclesiastica, aliaque Republice munera. Hoc etenim sancitum est ob criminum grauita-

tem, ex qua innocentes filij ob scelera parentum poena temporalis bonorum & simul puniuntur, l. quisquis. C. ad leg. Iul. Maiest. §. filij. cap. vnguentis de heret. cap. 2. §. haret. cap. statum am 2. eodem tit. in 6. traditque duodecim casus, quibus pro parentum sceleribus filij puniuntur. Matth. de afflict. in consilium. Neapol. citat. 2. nu. 33. quem legito num. 24. Tamen leges istæ nec prober, nec laudet Dionys. Halicar. lib. 8. de antiqui. Rom. easque quodammodo ab eius Reipubl. relegauerit Plato lib. 9. de leg. Ceterum ad harum constitutionum interpretationem sunt aliquot discutienda, ex quibus in praxi apparbit verus carum intellectus.

Primum, an ob crimen l. seque Maiestatis humane commissum à parentibus nepotes afficiantur infamia, ac publicorum officiorum indignitate? sicut de filijs expressum est, de his etiam tantum meminit d. l. quisquis. §. 1. Regia. tit. 2. part. 7. nam appellatione filiorum in his, quæ ad pœnā & odiū pertinent, non veniunt nepotes. l. lege. iul. §. hoc. c. ff. de ritu nupt. l. patri. ff. de adult. Bartol. communiter receptus in l. herorum. numer. 6. ff. de verbor. significat. qua ratione ad nepotes predictam infamiam notam minime extendi, responderunt Bartol. in d. l. patri. ff. de adult. Francus in c. statum. in 2. de heret. in 6. Deci. conf. 64. col. 1. quibus ex aduerso refragatur, quod constituto Frederici, quam Alberi. in d. l. quisquis. n. 9. refert, probat infamiam istam ad liberos deduci: & sub mentione liberorum constat nepotes contineri. Bart. & Communis in d. l. herorum. quantum eunque sit odiosa dispositio, vt ipsi fatentur, & ideo etiam nepotes infamia notari ob crimen l. seque Maiestatis ab aucto commissum, tenent Cynus. n. 4. & Salyc. consil. 3. in d. l. quisquis. vbi hanc esse communem opinionem asserit idem Salyc.

Secundum, est considerandum, filios, & nepotes hæretici, hac eadem infamiae pœna affici, etiam si illegitimi sint, ne plus fauoris habeat luxuria, quam castitas. gl. celebris, & ibi Ioan. Monachus, Archid. Ancha. & Dd. communiter in d. cap. statum. Gonsal. à Villadieg. in trad. de heret. q. 22. Reperitur inquisitorum in verbo filio, & probatur, siquidem hæc pœna filijs infertur ex eo, quod à sanguine illius hæretici procederint, & sint eius corporis pars, quæ quidem ratio etiam in filijs illegitimis obtinet, vt ex Bart. deducitur in l. 2. ff. de accusat. & ex l. hos accusare. §. omnibus. ff. eod. sic sane lege Pompeia de parricidis puniendus est filius etiam spurium parentem occidens, quod ipse adnotauit in Epitome de sponsal. 2. part. cap. 8. §. 6. in princip. ex Bald. in cap. 1. §. naturales si de feud. fuerit controuersum. domi. & agnat. vaf. hanc tamen principalem opinionem gl. in d. cap. statum. intelligunt Domini. Ancha. & Francibi in filijs illegitimis, naturalibus tamen non in spuris aut vulgo quæsitis. idem eos secutus scribit Io. Lup. Segobiti decanus, in trad. de heret. in fin. qui adscriptus est in l. 1. tit. 26. part. 7. idem Salyc. in d. l. quisquis. 3. q. Cynus secutus. Sed ipse Cyn. q. 4. non ita vti Salycetus refert, quæstionem istam diffiniuit, scribit denique constitutionem d. l. quisquis. habere locum in filio nato ex concubinato, aliove coitu etiā damnato, modo pater sit certus quasi secus sit in filio illegitimo cuius pater incertus sit. Idem Alberic. ibi. q. 8. ex quibus ipse opinor decisionem text. in d. cap. statum. & in d. l. quisquis. nõ tantum obtinere in filijs naturalibus illegitimis, sed etiam in spuris, ac incestis, natisque ex alio coitu damnato, modo pater sit certus.

Tertio, circa eadem constitutiones controuertitur, si filij hæreticorum priuentur beneficiis ecclesiasticis, quæ ipsi iam obtinebant eo tempore, quo pater crimen commisit? Cui quæstioni præmittendum est regulariter, vbi quis ob crimen efficitur indignus ad obtinenda beneficia ecclesiastica, seu alia munera, & honores publicos, non esse iā obtentis tempore commissi criminis priuandū gl. in signis in Clement. 1. §. ipsius. de panis. quam sequuntur inibi Cardin. Imol. & Bonifac. n. 54. Et Pan. in Clement. 2. eodem tit. vbi vult obtentis. scribit gloss. eadem ratione eum, qui ob delictū priuatur obtentis, non esse indignum, nec inhabilem ad obtinenda, quam sententiam probauit ibi Zenzelinus, Card. Panormitan. Imol. & Bonifac. num. 50. Sic licet infamiam iniuria facti inhabilis sit ab obtinenda beneficia ecclesiastica, textus, vbi Abb. Aretin. & alij post gloss. in cap. omnes panis. de accusationibus. Dynus in regul. infamibus. de reg. iur. in 6. gloss. in cap. inter Canonicos. de elect. gloss. & ibi Abb. col. 2. in cap. super. eo eod. tit. & notatur in cap. inter dilectos de excessibus prelatis. obtentis tamen non priuatur, vt tradit Panormitan. in cap. per inquisitionem. col. 3. de elect. probatur in cap. nome. 8. que fin. 4. notant

Doctor. in d. cap. omnipotens. gloss. singul. in cap. sepe. de appellatio. Communiter recepta secundum Abb. ibi num. 1. q. & eam commendat Iason in l. 1. colum. 3. ff. de re iudic. Arcum. in cap. si. confite. in 2. colum. de accusat. opimus text. in l. 2. §. vltim. ff. de penis. gloss. in cap. cum non liceat. de prescrip. Baldus in cap. 1. qui success. reuocant. ff. de iur. iur. colum. 2. gloss. in summa. 8. questio. 4. quibus constat, accularum de crimine, & ideo pendente lite infamem infamia facti non priuari obtentis dignitatibus, nec beneficiis, nec honoribus, nec eorum administratione. l. 1. §. inter. ff. de iur. iur. appellat. pend. l. qui à latronibus. §. si quis. l. eius. §. vltim. ff. de testam. l. iuris. §. 1. ff. de his qui nor. infamia. Nihilominus ex materia subiecta, & criminis commissi conditione iuribus materiam tacite expressa, quandoque etiam dicendum erit, priuatum obtentis beneficiis, inhabilem fore ad obtinenda, & e contrario, inhabilem ad obtinenda, etiam obtentis priuandum esse, ita sane hæretici, & eorum fautores, ac receptatores non tantum indigni efficiuntur ad obtinenda beneficia, sed obtentis iam tempore commissi criminis priuantur. text. celebris in cap. vt commissi. §. priuandi. de hæretic. in 6. quo in loco adnotandum est, hæreticos ipsos beneficiis obtentis ipso iure priuari. cap. quo iure. d. ff. vbi glo. Domin. & Prapof. Ioan. And. & Doctor. Communiter in d. cap. vt commissi. dum exponunt literam illius capituli in §. priuandi præterea, vel priuatos denunciandi. in hunc modum, vt dictio vel, exponatur, id est, eandem opinionem veram esse censent Abbas in d. cap. inter. l. iuris. colum. vltim. & Felin. in cap. 2. colum. 4. de rescrip. Ioan. Bernard. in prætic. crimin. cap. 106. licet Alfonso à Castro. de iusta hæret. capit. cap. 9. lib. 2. tenuerit, hæreticum non esse ipso iure priuatum beneficiis obtentis, sed per sententiam priuandū ipsi vero hæreticorum fautores, & receptatores non sunt ipso iure priuati beneficiis obtentis, sed per sententiam priuandi. cap. excommunicamus. in primo. §. credentes. versic. si vero Cleric. unde commodior erit interpretatio d. §. priuandi. vt dictio priuandi, ad receptatores, fautores & hæreticorum defensores, dictio vero priuatos denunciandi, ad ipsos hæreticos referatur. Ceterum quod filij hæreticorum, & receptatorum priuentur beneficiis obtentis tempore commissi criminis, ipso iure, asserunt Ioannes Andreas in d. cap. vt commissi. colum. 2. & Dominic. ibi. §. priuandi. Henric. in capit. vrgentis. colum. 4. & ibi Ananias colum. 2. de hæretic. Imola in lege. insulam. in princip. ff. de matr. mon. Prapof. in capit. satis peruersum. 56. distinct. Ioannes Lup. in tractat. de Regno Nauarra. 5. par. §. 8. vbi facit hanc opinionem magis communē esse, pro qua adducitur text. in capit. felicit. §. quod si quis. de penis. in sexto. ex quo patet, filios percutientis sanctæ Roman. Ecclesiæ Cardinalem, ipso iure priuari beneficiis, qua tempore commissi criminis obtinebant, & tamen crimen illud multo minus ac leuius est, quam crimen hæresis. Sed hæc consideratio non probat omnino præmissam opinionem, quia non sequitur maiora, & grauiora crimina esse vindicanda maioribus, aut saltem eisdem penis, quibus minora. Sæpe enim Republica minora crimina variis ex causis maioribus penis insequitur ob euitandam delinquendi auiditiam, e contrario sententiam, imo quod filij hæreticorum, nec ipso iure, nec per sententiam priuentur beneficiis ecclesiasticis, qua tempore commissi criminis iam obtinebant, probant Panormitan. in dict. capit. vrgentis. post Antoni. ibi Gonzaluz à Villadiego de hæresibus, questio. 23. & Repertorium in capit. vrgentis. verb. filij. ex gloss. in capit. satis peruersum 56. distinct. quæ scribit, filios ob crimen læsæ Maiestatis commissum à parentibus nequaquam priuari beneficiis obtentis eo tempore, quo pater scelus perpetravit. Eam sequitur Roman. 686. dicens idem esse, siue sit crimen læsæ Maiestatis secularis, siue ecclesiasticæ. Hæc vero gloss. non potest commode ad hanc opinionem addi, quippe que expressim loquatur in crimine læsæ maiestatis secularis, & vratur e ratione, qua princeps secularis non potest propriis legibus clericos punire, eolue priuare ecclesiasticis dignitatibus. atque hanc illius gloss. rationem perpendunt Imol. in dict. l. in iustitiam. Henric. in dict. cap. vrgentis. colum. 4. Abb. in cap. cum laici. de iure patron. idem in capit. quanto. de iudic. Hippolyt. in rubric. de fignif. nam. 120. vnde alia ratio querenda est, que præfatam opinionem probet, cum ea ex dict. gloss. deduci nequeat, & fortasse quamuis iure Canonico hæreticus ipse effectus inhabilis ad obtinenda beneficia ecclesiasticæ, obtentis etiam priuentur, non idem erit in filiis hæreticorum, quo ad beneficia, que obtinuerunt ante parentis lapsum, hi etenim ob alterius culpam inhabiles efficiuntur ad ecclesiasticæ

beneficia nec tamen bonis propriis priuantur, & ideo potest retinere beneficia obtenta, maxime isthæc opinio probatur ex eo, quod nullibi expressum est filios obtentis beneficiis priuari ob paternum scelus, & qui inhabilis efficitur ad obtinenda, regulariter obtentis non priuatur.

Quarto queritur quid de filiis hæreticorum ante crimine commissum natis, an & hi puniantur penis harum constitutionum? Et quibusdam placet his penis tantum, obnoxios esse filios post delictum & parentis lapsum natos, non filios ante scelus ipsum genitos, hoc visum est Calder. cons. 3. tit. de hæret. Domin. & Franc. in c. 2. §. hære. de her. in 6. Ananias in c. vrgentis. c. 4. eod. tit. quibus suffragatur primo text. in l. 2. C. de liber. & eorum liber. vbi probatur, filios eam parentum conditionem sequi, quæ est tempore natiuitatis, aut certæ conceptionis non quæ ante fuerit aut postea, quo in loco Bald. notat delicta parentum non nocere filiis primo natis, sed tantum natiuitatis, quo niam contrahunt rubiginem à linea iam infecta. Sed text. in d. l. 2. cui conuenit Regia l. 9. tit. 22. part. 4. loquitur quo ad statum libertatis & seruitutis, non quo ad alia, nam plerumque quantum ad alia non consideratur status patris tempore conceptionis. l. 2. §. in filiis. & ibi gl. ff. de decurio. & l. dino Marco. C. de q.

Secundo, pro Calderi. facit quod notant Cynus, Petrus, & Angel. in d. l. quisquis. dicentes legem illam solum punire filios post crimen, non ante crimen natos. Contrarium tamen imo quo filij etiam nati ante crimen commissum eadē afficiantur poena, probant inibi ob eandem iuris rationem Alberic. colum. 2. & Salycet. 3. gloss. in capit. si quis cum militibus. versic. filius. 6. q. 1. Ioan. Lop. de Regno Nauarra. par. 5. §. 8. Angel. de maleficiis. §. che ay tradi to la tua patria. col. 5. dum, & si Codex mendosus sit Salycet. refert & sequitur prior tamen opinio maxime probatur in l. 6. tit. 27. part. 2. & l. vlt. tit. 31. part. 7. & l. 3. tit. 9. lib. 4. ord. nihilominus non sequitur necessario idem esse in crimine hæresis, & læsæ Maiestatis diuinæ, quod multo grauius censetur.

Tertio, opinioni Calderini patrocinatur gl. in cap. iam itaque in verb. reatum. t. q. 3. dicens, reatum patris transire in filium postea natum, non in eum, qui prius natus fuerat. idem gl. in l. Imperialis. §. illud. C. de nup. quæ Baldus ibi sequitur, expressim scribens, non dici filium Regis eum, qui natus fuerit priusquam pater Regnum obtineret, nec preferendum fore in successione ei, qui natus fuerit post adeptum Regnum. idē Bart. in l. cum satis. col. vlt. C. de agricultura. & ibi Platea lib. 11. Prapof. in c. Hadrianus. 63. dist. Abb. in c. licet. colum. vlt. de voto Iac. Raunen. & Hadria. Pisanus in l. Senatoris filium. ff. de senatori. Deci. in c. inter ceteras. de rescrip. col. 5. & plerique alij, quos refert And. Tiraq. de primogenitiis. quest. 31. num. 8. vbi ex historiis plura ad hanc partem adducit, atque esse hanc sententiam Communem fatentur Dec. & Ripa. colum. 2. in d. cap. inter ceteras. optimus text. in l. si quis decurio. & l. vltim. C. de decurio. lib. 10. Hanc profecto opinionem ipse falsam esse cenfeo, nec existimo seruandam fore, siquidem contraria probatur omnino in l. Senatoris filium. ff. de senat. vbi dicitur Senatoris filius etiam, qui natus est ante Senatoriam dignitatem. vbi Guid. de Suzaria, Albe. & Coraf. hanc posteriorem sententiam sequuntur. Idem Felin. & Ripa. in d. cap. inter ceteras. Albert. part. 1. Stat. q. 15. Crier. de primogenitiis. lib. 1. q. 12. Iac. de S. Georg. tract. de feudis. colum. 4. Tiraquel. d. q. 31. numer. 21. & 27. vbi plura adducit, quibus ostenditur veram esse hanc opinionem. Quibus accedit & conuenire videtur questio insignis, qua discuti solet, an priuilegium nobilitatis à principe datum alicui proficit eius filijs, ante priuilegij concessionem natis. Sunt etenim qui censent ex eodem priuilegio nobiles censeri filios, etiam natos ante nobilitatem patri per priuilegium principis quæsitam, auctoritate iuris in d. l. Senator. filium. vbi nihil interest, vt quis Senatoris filius dicatur, an in Senatoria dignitate constitutus pater eum suscepit, an ante dignitatem Senatoriam. Atque ita Cuius locum illum inducit ad nobilitatem, vt videlicet is sit nobilis, qui natus sit ante quam pater nobilitatē sit assecutus. idem not. Io. de Platea in l. Senator. C. de dignit. lib. 12. ad idem concludit plurimū, quod scribit Ant. de Rosellis in tract. de legiti. q. 61. asseuerans, quod si in priuilegio legitimi fuerint excepti filij nobilitati, intelliguntur excepti & hi, qui nati sunt ante nobilitatē patris, idē not. Prapof. in cap. per venerabilem. §. vlt. char. antepen. verb. quero secundo principaliter, qui filij sunt legitimi. Sed quamuis hæc prior opinio recepta fuerit apud Gallos teste Tiraquell. in tract. de nobilit. cap. 15. numer. 8. tamen contraria opinio iure verior est, & probatur

officiis, quod gloss. & Doctor. ibi sentiunt, & eius inten-

Quarto principaliter ad huius capitis resolutione in ser-

Hinc apparet, posse lege vel statuto sanciri Patrem teneri

& ibi Bart. in l. 1. §. si impuberi. ff. de collat. bonor. Deci. in consil. 438.

Ex his patet, nec Peculiũ Aduentitiũ posse publicari, ob

Sic delinquente filio, & eius bonis publicatis, fortiori ratio

Quinto, principaliter huius questionis disputatio procedit ad interpretationem *igloss. in c. cum homo. 2. q. 5. verb. supplicium.* Cuius non sine authoris laude plerique passim meminerunt, eius priori parte probatur, non posse quemquam proprio, & libero consensu seipsum adstringere, ut pro alio criminis reo poena corporis afficiatur. *Arg. l. liber homo. ff. ad leg. Aquil. c. coniungit. de sent. excom.* atque ita frequentissimo omnium consensu recepta est haec gl. sententia, uti constat ex *Fel. in c. 2. de consti. & Hippo. in rubr. de fideiuss. q. 29.* quod fit, ut in causis criminalibus, ubi poena corporis imminet reo, qui in caeteribus detinetur, nunquam is dimittitur datus fideiussoribus id vero fit, quoties poena pecuniaria est pro eo crimine infligenda: opt. *tex. in l. datus. in 1. ff. de custo. reorum. Regia l. 16. tit. 1. part. 7. notant post alios Paul. Griland. in tract. de relaxat. carcerat. c. de fideiussoribus reorum. Hippo. d. q. 29. idem in l. infans. ff. de sic. n. 16.* Zuares in tract. de fideiussorib. crim. Posteriori parte gl. constat consuetudine, & moribus posse induci, quod innocens seipsum obliget, & attingat pro alterius crimine ad corporis poenam. nam ad hoc gl. illam commendavit *Rom. conf. 15. idem in sing. 128. Hippo. in d. q. 29. Dec. in d. c. 2. de consti. 1. & 2. l. c. Fel. in c. 2. n. 8. de prob. Rochus Curt. in c. vlt. de consuetu. fol. 45. col. 4. quali legis, seu consuetudinis auctoritas accedens consensu privatorum possit id efficere, quod solo consensu permissum non est. his accedit, quod Dec. eleganter scribit in c. qua ad ecclesiarum. de consti. col. 4. dicens posse fieri statuto, simul & pacto id, quod solo pacto fieri non poterat. ite & illud, quod ab eodem Dec. erudite traditur in cap. iuraus. de proba. col. vlt. ubi non appellans a sententia lata in capitali causa, ei poena consentire videtur, & ea sententia transigit in rem iudicatam ex eo consensu, simul & auctoritate legis, quod & ipse latius deduxi in epitome de sponsalib. & matrim. §. vlt. n. 15. & sequen. idem quod diximus in consuetudine, dicendum est in statuto, quamvis glo. loquatur de consuetudine, ob eandem rationem, & ita ad statutum eam retulit *Ias. in §. quedam de actiomb. n. 37. idem not. Dec. in d. c. 2. de consti. 1. & 2. l. c. Ego vero non video qua ratione, nec consuetudine, nec in statuto possit opinio gl. defendi, si quidem paulo ante probauimus, lege humana non posse innocentem pro culpa alterius, corporis poena puniri, consensus proprius multo minus potest id efficere, nec vlla potest iusta causa dari, ex qua poena corporis innocens pro alterius crimine puniatur, & ideo magis placet contraria sententia, quam tenet *Fel. in d. cap. 2. de consti. col. 2. & idem in c. ius generale. 1. distincta. ad fin. reproband. vltimam gl. partem, licet eam negligenter explicauerit. Non obest, quod in contrarium adduximus, de legis & consensus auctoritate. nam id verum est, quia tunc & lex ipsa culpam in consentiente praesumit, & ea iam est in processum iudicalem, & cognitio deducta, quam obrem mirum non est, si consentiens puniatur ratione consensus, simul & legalis auctoritatis, quae non temere ministratur, sed praemissa culpe examinatione.***

Sexto principaliter a praemissis deducitur versus intellectus ad *tex. in c. Romana. §. in vniuersitatem. de sent. excom. in 6. quo cautus est, ne sententia excommunicationis in vniuersitatem, aut collegium proferatur. nam id mirum videtur, cum vniuersitas ex personis constet, *cap. cum clericis. de verb. signif. & per totum tit. ff. quod cuiuslibet vniuers. nomi. & personae possint excommunicari. Praterea ipsa vniuersitas potest delinquere, culpamque contrahere excommunicatione dignam. gl. in l. sicut. ff. quod cuiuslibet vniuers. nomi. cuius praeter *Dd. ibi meminerunt Abb. in c. in Genes. col. 3. de electionibus. Dec. in c. cum omnes. 1. l. c. col. 7. de consti. nempe, ubi omnes de vniuersitate concurrunt & consentiunt in delictum, vnde vniuersitas puniri iuste potest, etiam spirituali poena, quibus aliquot Iuris Pontificij interpretes respondent, vniuersitatem esse fictam & representatam quandam personam, non veram, & ideo animam rationali carentem, nec capacem spiritualis poenae, & excommunicationis, quae non potest aptari animae irrationali. *cid. sent. excom. in c. P. G. de offic. deleg. c. sicut. in 3. de iureiur. Hae autem ratio sufficiens non est, constat etenim vniuersitas ex personis, quae capaces sunt Canonicae censurae, nec aliud est ipsa vniuersitas, si re ipsam materialiter consideremus, quam persona eam administrans, nec aliud est ciuitas, quam ipsa ciuium collectio. *Card. in c. requisisti. de testam. l. ciuib. ubi Ludou. Lufitan. col. 6. ff. de reb. dub. tradit *Bart. in l. aut facta. §. vlt. ff. de pen. qua ratione, absq. vilo dubio apparet, eam posse excommunicari. Fortassis ea est vera ratio, quod actus & passiones, ut consistant in facto, & ad factum referantur, singulis omnino******

tribuenda sunt, non collegio, aut vniuersitati, nam his tribuuntur, & eorum esse censentur: quantum attinet ea res ad iuris effectum, opt. *tex. in c. 2. de testib. l. 6. colligitur ex *Bart. in d. l. aut facta. §. vlt. Cuius scripta explicat *Io. Olstedius* opus post alios in tract. de iure. & equitate. tit. 14. excommunicatio vero fit, quae mortalitatis criminis perpetratum. c. nullus. c. nemo. 11. q. 3. quidem actus: etsi ab vniuersitate processerit, ad quemlibet peculiariter referendus est, quoad poenam excommunicationis, & similem, cum non agatur de iuris effectu, ne, si vniuersitati tribuatur, absurdum sequatur, scilicet quod putentur hi, qui vere sunt innocentes: sicut *tex. in d. §. vniuersitate. probat, qui omnino penitetur, si excommunicatio processerit in vniuersitatem. hanc rationem collegimus ex *si habes 24. q. 3. Domin. & Prapo. in c. sicut. vir. 7. q. 1. Fel. in c. sicut. 1. de acquir. poss. Anan. in c. dilectio. in 2. n. 10. & seq. de pmo. Chastan. confil. 1. argum. 8. ex quibus apparet, excommunicationem posse pronuciari, contra illos de vniuersitate, qui contumaces, & rebelles fuerint, culpamque contraxerint. Sic denique si citentur, Decanus & Canonici, Decanus & Capitulum, sub excommunicationis censura, & in Capitulo, cum citatio eis proponitur, eiusque certiores fiunt, certi quidem Canonici reperiantur Capitulum constituentes, si ipsi mandato non obediunt, potuerunt excommunicari, licet contrarium placuerit *Rota 315. in antiquis eadem ratione, etiam si iudex male pronuciet excommunicationis sententiam in vniuersitate, nihilominus ligat eos, qui ob culpa ea censura digni fuerint. ita *Fel. in d. c. dilectio. 2. col. & *Imolan. cap. capitulum. de rescrip. col. pen. & iuxta hunc sensum potest intelligi secunda opinio gl. in d. §. in vniuersitatem. in verbo. penitus. quae tertia est, tametsi ex iuris, rigore prior opinio, ex qua omnino ea excommunicatio nulla censetur, esset tenenda, secundum *Francum & alios ibi. Palud. & communem in q. d. 1. q. 2. ad fin. Curt. Sen. conf. 20. d. 2. & probatur ex his, quae tradit *Ludouic. Gomez. in reg. de id. omate. quaest. 2. Imo quamvis iure possit excommunicatio fieri in vniuersitatem, minime ligarentur hi, qui post ipsam censuram pronuciationem collegium, aut vniuersitatem fuerint ingressi *Bald. Paul. Imol. Aret. & alij in l. si grege. ff. de legat. 1. Fel. in d. §. responsio. l. c. in l. iure stipulantem. §. sacrum. ff. de verb. oblig. in fin. ubi testatur, hanc esse communem opinionem. Cui suffragatur opt. *tex. in cap. 1. in prim. de offic. vicar. in 6.***********

Septimo hinc procedit, quod licet gratis sit censenda poena ecclesiasticae interdicti plerumque, tamen ob culpam vniuersitatis, aut provinciae dominus est, vel in ea habet iaculare, ecclesiasticamve Iurisdictionem, tota provincia, tota ciuitas submittitur interdicto, *tex. in c. non sit vbi. de sponsalib. sane in 2. vbi optime *Dec. de offic. deleg. c. si sententia. de sent. excom. in 6. in 2. part. Nam isthaec poena spiritualis non est, nec enim afficit animam, quia non priuat communione suffragiorum ecclesiae, sed tantum suspendit interdictos a conditione, & celebratione diuinorum officiorum, quae quidem priuatio directe animam non afficit, & sic distat ab excommunicationis censura. Vnde ciuibus interdictis, hi & interdicti censentur, qui in locum aliorum ciuium, post sententiam successere in eam ciuitatem domicilium transferentes, glo. esse ordinariam asserit *Iason. in d. §. sacrum col. vlt. extant in hanc rem pulchra *Plutarchi verba, lib. de sera nummis vindicta. col. 13. quem legitio. Sic e contrario ciuis interdictus, qui culpa particeps non est, si seipsum ad aliam ciuitatem, causa mutandi domicilium transfulerit, immunis est ab ipso interdicto. Ancha. Franc. & alij in d. c. si sententia. & *Calde. de eccle. in terdu. 2. q. sol. 4. quibus duo addenda sunt: Primum, quod si iudex interdicto subiciat commune alicuius ciuitatis, personae & locus, huic censurae subiecta censentur, secundum *Fred. confil. 188. Secundum, is qui habitat in loco interdicto, si interdictus non est, potest in ecclesia extra locum interdictum sepeliri, ita not. *idem *Fred. conf. 121.********

His omnibus accedit, quod ciuitas, quae proprium episcopum occiderit, licet omnes ciues nec peccati, nec criminis rei sint, priuantur honore, & dignitate episcopali. *tex. in c. quia nos. 25. que. 2. Cuius meminerunt *Bal. in l. si non dicitur. Cod. de iure. Iason in l. 2. Cod. de inoffic. testam. ad intelligentes quando is episcopus erat iam consecratus. Hec etenim poena temporalis est, & ideo ex causa in ista possunt innocentes eam pati**

CAPVT IX.

Rursus de ratione poenae, qualiter ea à lege vel ab homine infligenda sit?

SVMARIA.

- 1. Talio poena unde originem habuerit, & an hodie ea obtineat?
- 2. Homicidium, an in se puniri possit poena tantum pecuniaria? & ibidem an temporis diuturnitate poena minuenda.
- 3. Nobilitas, ubi de poena pecuniaria agitur, grauius punitur, quam plebeius: ubi vero de corporali, mitius.
- 4. Nobilitas non solum torquenda, nec poena ignominiosa afficienda, sicut plebej.
- 5. Vnde amputanda manus est in criminis poenam, & delinquens quam tantum habet manum, quid agendum sit.
- 6. Traitor intellectus ad bestias ff. de poenis.
- 7. Factum iuste potest puniri poena mortis, & inibi de tribus furtis, & de uno graui, & enormi puniendo.
- 8. Poena si lex certam poenam statuerit, nihilominus index poterit eam ex causa, vel angere, vel minuire.
- 9. Index est iustus potest quandoque poenis pecuniariis delinquentes multare, & inibi quo pacto ipse poenam sit distribuenda.
- 10. In iustis cap. 2. de poenis.
- 11. Ecclesia, & prelati si eam habere dicuntur.
- 12. Clerici haereticus boni, an ad fimum saecularem pertineant?

Proxime tractauimus de poenis, quae aduersus innocentes à iure statuuntur: cui quaestio & illa affinis est, quanam ratio sit habenda ipsis nocentibus puniendis iuxta ipsius iustitiae aequilibrium. & praesertim ambigitur, an homicidium simileve crimen iste puniatur tantum pecuniaria poena indirecta? Et profecto videtur hoc refragari legi naturali, diuinae aut humanae. Naturali quidem, quia secundum eam, poena iuxta delicti mensuram infligenda est, Deuter. 25. pro mensura peccati erit & plagaru modus, cum de ratione iustitiae sit aequilibrata, quae omnino eius exercitio seruanda est. Is enim, qui proximum, & Rempubl. iniuria laeserit, non aequè iure naturali punitur: nisi ea poenitio sit sufficiens ad satisfactionem, & reparationem illati damni, nec aliter iusta poenitio fit, nisi delinquenti aequalis criminis poena iniungatur. haec vero commode decerni nequit: nisi ipse patiatur idem, quod alteri per iniuriam intulit: sicut diuus Thomas docet 2. 2. q. 68. artic. 4. Hinc sane apud veteres processit talio poena, quam Graeci appellauerunt τάλιον, cuius meminit Aristot. lib. 5. Ethicor. cap. 5. alij eam appellant ἀποκτάσιον. Theophil. Instit. de iniuriis. §. poena Latinorum quidem in Retaliationem: alij supplicij similitudine, alij Repentationem. adducit Aristoteles ex Hesiodo, licet talionem omnino non probet, carmina quaedam de Rhadamantia iustitia:

Si contra passus fuerit, quod fecerit idem,
Iudicium plane rectum, vindictaque fiet.

Sic & lege Moisaica cautum erat, oculum pro oculo, dente pro dente in poenam eruendam. Exod. 21. Item & lex duodecim tabularum tit. de iniuriis. inquit, Si membrum rapuerit meum, à pacto talio esto, quam defendit aduersus Phanorium Sextus Caesius apud Gellium libro nocturni Atticar. 20. cap. 1. nec ut iniqua damnatur à Christo Iesu Matth. cap. 5. nam licet existimet acerbam esse, dedit tamen consilium remittendi iniurias, non preceptum. Imò & nunc hanc talionis poenam sanctitatem esse constat aduersus iudicem, qui delatum ad se crimen punire neglexerit, eandem enim poenam pati debet, quam alius intulit, & dissimulando concesserit. l. vit. C. ne sanctum baptisma interetur. cuius meminere Romanus in sing. 77. Felin. in cap. qualiter in 2. §. ad corrigendos. colum. 7. de accusat. Olim sane accusatores regulariter se inscribent ad similitudinem supplicij, si accusatione deficerent, & ita iure puniebatur. l. si cui. ff. de accusat. l. 3. C. qui accusare non poss. l. 2. versio. ex longinquo. C. de exhib. reis. l. vitim. C. de accusationibus. l. iua. de preuen. glo. ff. & Doctor in cap. super his, de accusationibus notant. Thom. d. artic. 4. Regia l. 1. 3. tit. l. 9. part. 4. l. 2. tit. l. 1. part. 7. tamen si hodie moribus receptum sit, eam inscriptionem nec esse necessariam, nec simile supplicium calumniatoribus inferendum fore. Bartol. in l. penult. §. ad crimen. ff. de public. indic. colum. 2. Gaudinus in tract. de malefic. rubr. qualiter sint accusati. colum. 2. Albertus in l. vitim. colum. 1. C. de accus. Augustinus & Salyc. in l. qui criminem. C. qui accus. non poss. Felin. colum. 4. post alios in d. super his. Bartol. in d. l. si cui. nihilominus erit arbitrio iudicis puniendus accusator, qui in probatione criminis defecerit. optimus text. in d. super his & in l. & in priuatis. ff. ad Turpil. glo. in d. C. tua in verbo, effectum. tradit Alci. lib. 10. Parey. cap. 8. eandem ratione temperata est à pretore in iniuriis talionis. §. poena. Inst. de iniur. que iustissime & hodie seruabitur in eo, qui

in causa capitali, vbi corporis poena est iure infligenda, falsum testimonium contra innocentem dixerit. l. 83. Tauri. cuius decisio deducitur à cap. 29. Deuter. & l. 1. §. praterca. ff. de si. casis. Cuius ad hoc meminere Bald. in cap. 1. in princ. col. vit. de pace tenenda & eius violat. l. alon in l. si legibus. C. si contra ius, vel iustitiam. idem in l. si duo patroni. §. vit. ff. de iure iur. notat gl. in cap. Rex debet. 2. 3. q. 5. quod si proprium est iustitiae poenitiae, ut poena iuxta sceleris mensuram imponatur: constat aperte non esse iuri naturali conueniens, homicidij & crimen poena tantum pecuniaria puniri. Hoc ipsum aduersatur, & legi Evangelicae & diuinae, secundum quas morte puniendus est homicida. Genesis. cap. 9. Quicumque effuderit humanum sanguinem, fundetur sanguis illius. Leuitic. cap. 24. Qui percolleat, & occiderit hominem, morte moriatur, Numeri. 35. Si quis ferro percusserit, & mortuus fuerit, qui percussus est, reus erit homicidij, & ipse morietur. Matthi. cap. 23. omnes enim qui acceperint gladium, gladio peribunt. cap. duo ista. 2. 3. que. 4. Sic etiam & humana lege homicida quod fecit, expectet. l. 3. C. de sup. cop. aud. en. l. unica. C. de rapu. v. 2. l. 3. §. legis. ff. de sicar. eleganter Mattheus de Afflicte. in consuet. Neapolitan lib. 1. tit. l. de homicid. puniendo. & Chaffa n. in consuet. Burgund. Rub. 1. vers. viuendum. Regia l. 3. tit. 1. 3. lib. 8. ordina. l. 1. §. vit. 8. per. 7. Deinde quod poena pecuniaria tantum pro homicidio puniatur, maximam praestat delinquendi occasionem, praesertim diuitibus. nullam enim reus pertimescit culpam, quam redimere nummis existimat. cap. pauper. 1. 1. q. 3. Crescit etiam multitudo peccantium, cum redimendi peccatis spes datur: & facile iur ad culpas, vbi est venalis ignoscendum gratia: ut scribit Arnobius lib. 7. aduersus gentes. Igitur leges ita punientes homicidas nec iusta sunt nec Republicae conueniunt: & ideo nec eodi, nec seruari debent. quod adnotarunt Archidiaconus in d. cap. duo ista. Hostiens. Card. Abb. & Rochus Currius in cap. vitim. de consuetud. filio paruo 21. colum. 1. & 2. idem Abb. in cap. 2. de delict. pueror. Felin. in fabric. de homicid. In contrarium adducitur text. in d. cap. 2. de delict. puero. vbi probatur, posse iuste homicidium puniri tantum poena pecuniaria: sed ea lex cuius ibi mentio fit procedit ultra poenam corporalem, ut Pan. existimat: vel in homicidio fortuito casu, non ex malicia contingenti. Regia l. penult. tit. 1. 3. lib. 8. ordina. l. 1. §. fauila. §. enentus. de poen. Secundo apparet, easdem leges probari in §. poena. Inst. de iniur. loquitur tamen ille tex. de iniuriarum estimatione, & nihilo minus haec statuta iusta esse, & ex eis homicidium pecuniaria tantum poena puniendum esse praemittunt Bar. in l. 1. vers. vitimo quae. ff. de public. indic. & in l. 1. ff. de vi bono. rapit. & in l. nunquam plura. ff. de priuatis delict. Abb. in c. vit. colum. pen. de sepul. Aret. cons. 58. col. 6. expressim Alex. id probat post Bar. ibi in l. 1. n. 1. 3. quod quisque iur. verum quia magis communis videtur prior opinio, & praesertim fert quaedam naturalis iustitiam aequitatis: resque ista ambigua est propter contrariae opinionis auctores, erit altius hac de re tractandum sequenti praemisso axiomatico.

Quauis culpa & delinquentium scelera ex equilibrio iuxta mensuram, & criminis qualitatem punienda sint, exacte proportionem obseruata, non tamen absolute secundum aequalitatem, & supplicij similitudinem poena infligenda est, auctore Aristot. lib. 5. Ethic. cap. 5. non enim semper conuenit Republicae, ut qui crimen aliquod perpetraverit idem patiatur, quod intulit, nam esset ea poenitio frequenter iniqua: sed potius poena est iuxta proportionem delicti constituenda, attenta qualitate iniuriam inferentis, & eius cui fuerint illata, ut si magistratum quis gerens alterum etiam inique percusserit, repercutiendus non est. Et ite si gerentem magistratum quis percusserit, non tantum repercutiendus est, sed & maiori afficiendus supplicio. Haec Arist. cui consentit Thom. 2. 2. 61. artic. 4. ad primum. ex quibus plura deducuntur.

Primum posse contingere, ut iusta sit lex, iustum ve sit statutum, quod homicidam poena pecuniaria tantum puniendum esse sanxit, nempe si ex causa sit. nam si pecuniaria esset magne quantitatatis: forsitan non esset ea poenitio iniqua, nec contemptui haberetur ea lex. quod Baldus censet in c. 1. §. iniuria, ad fin. de pace iuram. firm. Roman. singul. 706. idem profecto erit, vbi homicidium non praemeditato consilio, sed fortuito oborta quaestione ad propulsandam iniuriam verbalem, ad effugiendum honoris periculum repente contigerit: solet enim frequentissime accidere crimen istud eo pacto, velicet puniendum sit, nec culpa caret homicida, tamen inspecto gentium more, quod de honore, ac facienda, tamen inspecto gentium more, quod de honore, ac facienda,

